

L'Empordà, terra d'artistes

Text > EVA VÀZQUEZ

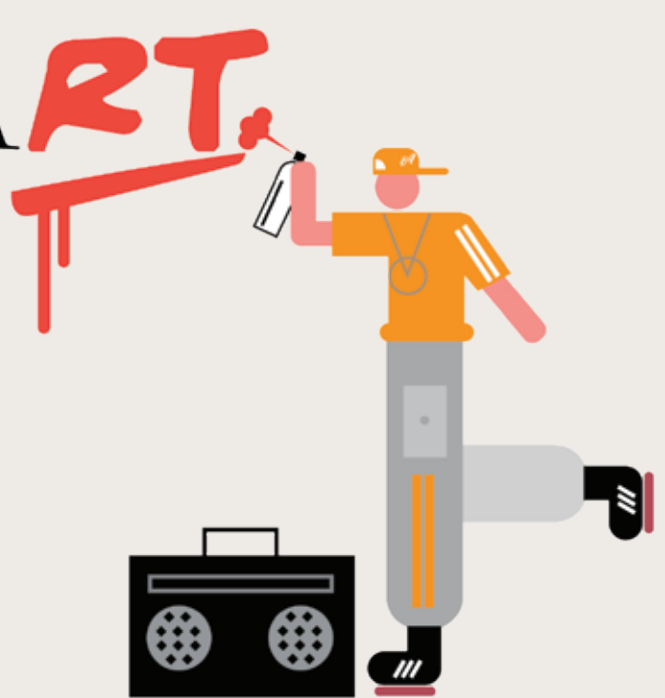
Il·lustració > MARC VICENS

EMPORDÀ ART.

Poc abans que nasqués ARCO, la fira d'art de Madrid, hi va haver la possibilitat que Barcelona li passés al davant amb un esdeveniment pioner. El col·leccionista i expert en publicitat Lluís Bassat, que és qui va rebre l'encàrrec de donar-hi forma, ho ha explicat alguna vegada, molt poques: es tractava de recuperar la fallida Barcelona Artexpo, que, fundada el 1976, havia flaquejat després de la primera i única edició, per falta d'entesa i ambició. Bassat es proposava, amb vista a reformular la fira i mentre Madrid ja planificava la seva inspirant-se també en la frustrada experiència barcelonina, donar-hi una dimensió internacional i implicar-hi no només les galeries de la ciutat, sinó també els museus, els restaurants i les sales de concerts per convertir-la en una cita cultural multidisciplinària al voltant de la creació contemporània. L'empresa, però, va naufragar abans de salpar per l'oposició dels galeristes catalans. «Els oferien un aparador fabulós i un pressupost de cinc milions de pessetes a fons perdut, amb l'única condició que es possessin d'acord per remar en la mateixa direcció, i van dir que no», em comentava no fa gaire el crític d'art i curador Toni Álvarez de Arana, que coneix els detalls d'aquella reunió a través del testimoni estupefacte del seu pare, el galerista Antoni Niebla. Mentre el projecte madrileny tirava endavant i s'inaugurava amb tota la pompa ministerial l'any 1982, el mercat de l'art de Barcelona va continuar com sempre, arrapat als aparadors del Consell de Cent, fins que de mica en mica també aquestes llumenetes es van anar esmorteint.

Si ARCO és la fira d'art que Barcelona va perdre, en un moment en què aquell model d'exhibició i negoci encara despertava entusiasmes, l'Empordà és el rebost de la creació més engrescadora, un paper que la capital catalana també s'hauria deixat arrabassar mentre privilegiava l'especulació al voltant d'un cert avantguardisme esnob i el culte als «clàssics contemporanis» intocables, amb Tàpies de cos present al capdavant i Jaume Plensa fent saltirons tot darrere.

Allò de «L'Empordà, terra d'artistes» és un eslògan bastant vell, gairebé tant com el mite grec del paisatge de vela llatina amb les oliveres i les estàtues decapitades, però un eslògan que encara obeeix a una veritat

finalment documentada: hi ha, pel cap baix, dos-cents artistes que hi resideixen i que hi treballen tot l'any, des de Cadaqués fins a Blanes, i la immensa majoria són d'una qualitat excepcional. El mateix Toni Álvarez de Arana, que fa tres o quatre anys que intenta elaborar-ne un cens i n'ha presentat els resultats en dues exposicions a la seu que la Fundació Vila Casas té a Can Mario de Palafrugell («Localismes universals», el 2022, i «Mar de fons», aquest mateix 2023) assegura que, a la manera de la Provença o la Toscana, l'Empordà ha donat a aquests creadors un horitzó, una llibertat i una llum que han enriquit les obres que produeixen i que ell ha incorporat amb generositat i convicció a la programació del nou i espectacular espai que els promotors argentins d'Enlace Art in Progress li han confiat a Serra de Daró. Gairebé tots els artistes (perquè la majoria són trasplantats, de Barcelona i l'estranger) van arribar a l'Empordà quan encara es podien permetre condicionar-s'hi un estudi per quatre cèntims —si no era en un mas, almenys en un graner o una cort. Fa tan sols vint, trenta anys, aquesta classe d'assentaments eren possibles a un preu raonable. Avui són impensables. Potser el cens de Toni Álvarez, que semblava no tenir fi, al capdavant toparà, com tantes altres coses, amb el mur infranquejable de l'avarícia.